

IRODALOM.

I. Lapszemle.

Az „Erdészeti Kísérletek“ 1906. évi 3—4. füzete. Az „Erdészeti Kísérletek“ utolsó, a napokban megjelent füzete a következő cikkeket tartalmazza:

Fekete Lajos: Tanulmány az ungmegyei bükk-őserdők faállományának szerkezetéről.

Szerző hazánk kiveszőfélben levő őserdeinek egyikét veszi boncolás alá a rendes becslési eljárás alapján, kimutatja annak törzsszámát, körlapösszegét, fatömegét, továbbá a fák magasságát, vastagságát és alakszámát. Hogy ezeknek az adatoknak, különösen a vastagságok és magasságok törvényszerűségét és egymással való összefüggését szemlélhetővé tegye, felbontja az állományt száz vastagsági osztályra és ezek közül minden tizediknek az adatait külön kimutatásokba és ennek alapján grafikonokba foglalja össze.

Egyelőre csak a magasságok és vastagságok vannak így vonatkozásba hozva, de szerző kilátásba helyezte, hogy a korviszonyokat is bele fogja vonni az összehasonlítás keretébe.

Az előbbi két tényező végső adatait magába foglaló táblázatot ide iktatom.

Százalékos hely	Mellmagas- sági átm.	Csucs- magasság	M e g j e g y z é s
	<i>cm</i>	<i>m</i>	
0	5·3	5·5	Ez a kezdő küszöb
10	7·4	7·8	
20	9·9	10·7	
30	12·8	13·8	
40	16·4	17·1	
50	20·8	20·2	
60	26·2	23·1	
70	32·5	25·8	
80	40·0	28·2	
90	50·5	30·5	
100	82·4	34·5	

Az ilyenmű adatok, melyekhez hasonlókat a szerző már régebben egy ízben bemutatott volt (E. K. 1902. 3—4. füzet), nagyon értékesek, annál is inkább, mert — mint a szerző is megjegyzi — őserdeink rohamosan apadnak, úgy, hogy már a közelebbi jövőben csak ilyen kimutatásokból fogjuk azokat megismertethetni az utódokkal, pedig valószínű, hogy a szálaló erdő, amely az őserdő alakjához legközelebb áll, a jövőben nagyobb szerephez fog jutni és ennek révén őserdeink nagyon fontos adatokat szolgáltathatnak jövőendő gazdálkodásunkhoz. Kívánatos volna, ha mások is foglalkoznának hasonló adatok szerzésével és hogy ne csak a magasság, vastagság és a korbeli viszonyok legyenek vonatkozásba állítva, hanem hogy hasonló boncolgatás alá legyen véve a törzs és korona közötti viszony, különös tekintettel a faalak és koronafejlettség — valamint a tömeggyarapodás és a műszaki minőség közötti összefüggésre, amely tényezők nálunk kísérleti állomásunk erdőlési kísérleteit kivéve — jóformán teljesen figyelmen kívül maradtak.

Az előbbi cikkel rokontárgyu a következő is, Bartha Ábelnek „A luczfenyőről“ szóló tanulmánya, amely szerző szerint az erdőbecslés és erdőrendezés körébe vág, de tulajdonképpen erdőműveléstani tanulmány alapját képezi.

Bartha is az őserdőt teszi vizsgálódása tárgyává. Adatait a szokásos módtól eltérően, még pedig meglehetősen bonyolult módszer segítségével szerzi és dolgozza fel. Állításai — amint ő maga is megjegyzi — néhol ellentétben állanak általánosan elismert tétellekkel, ami azonban azok értékét — ha tényleg beigazolódnak — csak emelni fogja.

Mostani munkája még csak alapvetése később kifejtendő nevelési rendszerének, mely oda konkludál, hogy meghatározott — alkalmasint a lehető legrövidebb — idő alatt oly mennyiségű és méretű fát termeljen, amennyi természetes növekvés útján létrejöhet.

Adatgyűjtése kiterjed a luczfenyő törzsének vastagságára és magasságára, valamint ezeknek egymáshoz való viszonyára a törzs különböző részeiben, amely egyrészt a tuskóterpeszben, másrészt a vaskosságban nyer kifejezést. Részletesen fejtegeti a luczfenyő

növedékének lerakódását, valamint a köbtartalom eloszlását a magasság különböző hányadaiban.

Ezeknek az adatoknak alapján, amelyek részint táblázatokba, részint grafikonokba vannak foglalva, egynehány figyelemre méltó tételt állít fel Bartha. Így pl.:

Az álló fa kora egyenes arányban áll a tuskóterpesz nagyságával.

A magasság, a kor és a vaskosság egymással nincsenek kapcsolatban.

A luczfenyő köbtartalmának 80%-a a félmagasságon alul van és csak 3%-a a háromnegyed magasságon felül. Pl. Egy 58 cm vastag törzsnek tuskórészén 70 cm-nyi darab elforgácsolása illetőleg fel nem használása a fatömegnek 5%-át jelenti, míg ellenben 9.35 m hosszú sudardarab elhanyagolása csak 3.3% veszteséget ad.

Érdekes végül a különböző köböző képletek összehasonlítása, melynek alapján Bartha a Huber-féle — középátmérő szerinti való — számítást mondja általános használatra legmegfelelőbbnek.

A következő cikkben *Fekete* Zoltán ismerteti az általa első ízben alkalmazott új fatömegbecslési módot, a „rudas szalagpróbát“.

Eljárásának lényege az, hogy a megbecsülendő erdőből hosszú szalagszerű területen veszi fel a fákat azoknak külön megjelölése nélkül. Szerző szerint ez a mód a szokásos próbaterek felett avval az előnnyel bír, hogy jóval gyorsabb és pontosabb, míg ellenben a próbakörözésnél gyorsabb ugyan, de valamivel csekélyebb a pontossága.

Az eljárás gyakorlati értéke felett csak nagyobb számú összehasonlító kísérlet után lehet majd ítéletet mondani, de mindenestre megérdemli, hogy az erdőrendezősegek foglalkozzanak vele.

A következő lapokon *Véssei* Mihály számol be a szabédi kísérleti telep 1905. évi munkásságáról.

A munkálatok többnyire a régi mederben folytak, amely az „E. K.“-ben már évről-évre ismertetve volt. Javarást az 1904-ik évi szárazság okozta károk pótlása volt a feladat, de ez sajnos, itt sem vezetett a kellő eredményre, mert az 1905-ik év folyamán megismétlődött szárazság az előbbi évnek pusztításait még csak jókozta. Az egymásután következő két száraz esztendő a telepet

nagyon megviselte és haladásában évekkal hátravetette, mert a következő években a munkálat javarészét az elmúlt kétévben kipuштult csemeték pótlása fogja igénybe venni.

A telep újabb munkálatai közül kiemelendők a műtrágyázási kísérletek, valamint újabb, sikert ígérő külföldi fajok telepítése, még pedig kevés igényű fajokkal kísérleteztek a teljesen kopár és terméketlen oldalakon, értékesebb és kényesebb fajokkal a telep jó termőhelyein, többnyire mezőgazdasági növények védelme alatt.

Nagyon érdekes adatokat tartalmaz a következő cikk, amelyben Zügn Nándor közli az erdészeti kísérleti állomások meteorológiai megfigyeléseit, megtoldva azokat az 1905-ik évi időjárás rendellenességeinek fejtegetésével.

Kiemeli pl. április hűvösségét; ennek a hónapnak középhőmérséklete 0·2—1·7 fokkal maradt az eddig észlelt középérték alatt, míg minimális hőfoka pl. Kisiblyén 5, Liptóújvárt 9·6 fokkal süllyedt az eddig észlelt legalacsonyabb hőfok alá.

Julius és augusztus hónapok, ellenben feltűnő hőtöbbletet mutattak fel. Előbbi 1·2—2·0, utóbbi 1·6—3·4 fokkal mutatott nagyobb hőmérsékletet, mint amilyent eddig feljegyezhattünk. Evvel szemben a csapadék az említett hónapokban nagy csökkenést mutat, amennyiben a július havi középérték 36·8—96·3⁰/₀-kal, az augusztusi Liptóújvár és Kisiblye kivételével 24·3—60·5⁰/₀-kal maradt az eddigi megfigyelések alatt. Ami csapadékot augusztus hó hozott, az is a második felében esett, úgy hogy első fele a juliussal együtt valamennyi állomáson nagyon is érezhető, hosszú és a növénytenyésztésre felette káros szárazsági periodust alkotott.

Ezeknek a meteorológiai adatoknak még speciális értéket fog adni azoknak a növénytenyésztési viszonyokkal való összevetése, amely célra az összes állomásokon folynak a megfigyelések. Önként értetődik, hogy ilyenmő összehasonlításokhoz több évi megfigyelésekre van szükség.

A legfeltűnőbb rendellenességet október hó mutatja. Ennek középhőmérséklete 3·3—5·1 fokkal maradt az eddigi alatt, csapadékban ellenben 39·1—255·5⁰/₀-kal haladta meg az előbbi évek átlagát, kivéve Kisiblyét és Liptóújvárt, ahol kevesebb volt a csapadék a rendesnél, ami jórészt annak tulajdonítható, hogy éppen

a feltűnő hideg miatt a csapadék már túlnyomóan hó alakjában hullott le, ami nem ad oly nagy víztömeget, mint az eső. A hideg októbert enyhe november követte, ami annyira fokozta a rendellenességet, hogy októbernek havi középhőmérséklete az állomások felerészén alacsonyabb volt, mint a novemberi, holott rendes viszonyok között a két hónap között 6 foknyi hősüllyedés szokott lenni.

A füzet ezenfelül még két „kisebb közlést“ tartalmaz az állomás vezetőjének tollából, amelyben két érdekes esetet mutat be az állomáshoz küldött növénybetegségek közül. Az egyik a *Thelephora laciniata* Pers. nevű gomba a luczfenyő csemetéjén, a másik a jegenyefenyő gyökértetű (*Pemphigus Poschingeri* Holz.) Mind a kettőt a máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatóság küldötte be az 1906. év folyamán.

A füzet végén „intézeti ügyek“ alatt az erdészeti kísérleti állomások nemzetközi szövetségének V. összejövetele van leírva és hozzá a résztvevőknek csoportképe csatolva.

II. Könyvismertetés.

A vadon termő **gyógynövények**, valamint a gazdasági melléktermékek gyógyszerári értékesítésének rövid ismertetése. Irta: *Páter Béla* gazdasági tanintézeti tanár.

Ily címen 132 oldalra terjedő, 61 ábrával ellátott, hézagot pótló művet adott ki az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület“ könyvkiadó vállalata. E könyvnek az a célja, hogy a szegényebb sorsu népet és annak vezetőit a gyógyfüvek gyűjtésének ügyére figyelmeztesse és rövid utbaigazítással szolgáljon arra, hogy tudja meg a nép, melyek a hasznavehető és értékesíthető gyógynövények s ezek gyűjtése és értékesítése által miképpen juthat újabb keresethez.

A könyv 6 fejezetre oszlik. Az 1-ső fejezetben szerző *a gyógynövényeknek értékesítéséről* szól. Szerinte a kisgyűjtő egy-magában nehezen boldogul; de ha többen szövetkezeti alapon gyűjtik, kezelik, csomagolják és értékesítik a gyógynövényeket, úgy az könnyebben megy. A 2-ik fejezet a *gyógynövények szedése* címen mondja el a szükséges tudnivalókat. „*A gyógynövények szárítása*“ a címe a mű 3-ik fejezetének, míg a 4-ik fejezetben

„A gyógynövények csomagolása“ van leírva. A mű legnagyobb fejezete, az 5-ik fejezet. „A hazánkban vadon termő gyógynövények“ czimen a szerző 57 hazai, vadon tenyésző gyógynövényt ír le. Közli a növény külső ismertető jeleit, leírja azok előfordulási helyeit, megismerteti a növény tulajdonságaival és használatával s végül a szedést és értékesítést illetőleg hasznos tanácsokat ad. A műben leírt egyéb gyógynövényeken kívül az erdészetet közelebbről érdeklő következő gyógynövények vannak ismertetve: *Cetraria islandica* Achar., *Aspidium Filix mas* Swartz., *Polypodium vulgare* L., *Lycopodium clavatum* L., *Juniperus communis* L., *Veratrum album* L., *Colchicum autumnale* L., *Orchis militaris* L., *Quercus pedunculata* Ehrh., *Tilia ulmifolia* Scop., (kislevelű hárs) és *T. platyphyllos* Scop., *Althaea officinalis* L., *Malva silvestris* L., *Rhamnus cathartica* L., *R. frangula* L., *Archangelica officinalis* Hoffm., *Conium maculatum* L., *Carum carvi* L., *Ononis spinosa* L., *Prunus spinosa* L., *Vaccinium Myrtillus* L., *Gentiana lutea* L., *Atropa Belladonna* L., *Hyoscyamus niger* L., *Datura Stramonium* L., *Pulmonaria officinalis* L., *Verbascum thapsiforme* Schrad., *Veronica officinalis* L., *Thymus*-fajok, *Plantago lanceolata* L., *Sambucus nigra* L., *Tussilago farfara* L., *Taraxacum officinale* L., *Lappa*-fajok, *Arnica montana* L. és *Inula Helenium* L.

A könyv 6-ik fejezete a „Gazdasági melléktermékek gyógyszerári értékesítését“ írja le. A mezőgazdaságban, valamint a gyümölcsös kertben termesztett növények egyes részei is értékesíthetők gyógyszerárakban vagy droguistáknál. A diófa, őszi barack, mandolafa, cseresznye-, meggyfa, nyárfarügyek; paprika, kender, dinnye- és tökmag, lenmag, napraforgó, bazsarózsa, mustár, ániz, (des) kömény, koriandrom és majorána egyes részei alkalmasak e célra.

Erdeink, erdei tisztásaink, réteink s havasi legelőink tele vannak gyógynövényekkel. Ez a nagymennyiségű gyógyítóanyag évről-évre elvész. Kívánatos volna, hogy olyan vidéken, hol a fennebb említett gyógynövények egyike vagy másika nagyobb mennyiségben fordul elő, azok értékesítenek. Az évenként befolyó összeg az erdők jövedelmezőségét emelné.

A gazdag tartalmu művet tehát a szaktársak szives figyelmébe ajánlom.

A mű ára vászonba kötve 5 korona; bármelyik fővárosi könyvkereskedésben kapható.

Tomasovszky Imre.

Kereskedő és Konzul. (Az osztrák-magyar konzulátusok igénybevétele kereskedelmi ügyekben.) Irta: Tschinkel Camillo. Németből fordítva kiadja a m. kir. keresked. muzeum. Budapest. 8°. 180 oldal.

A könyv a konzuli intézménynek, a nemzetközi kereskedelem eme fontos eszközének hasznos hivatását ismerteti. A konzul az állam anyagi érdekeinek a külföldön való képviselője, a mellett azonban a keleten pl. az elsőfoku bíróság, hadkiegészítő ker. parancsnokság, sorozási bizottság és tengerészeti hatóság teendőit is végzi.

A könyv ehhez képest tíz fejezetre osztva tárgyalja a konzuli kereskedelmi szolgálat szervezését és célját, a konzulátusokkal való levelezés szabályait, a konzuli jelentések értékét, a konzulok üzleti és hitelértéseiteit, a konzuli közbenjárást vitás kereskedelmi kérdéseknél, a konzuli jogtanácsosok intézményét, a külföldi árlejtésekről szóló konzuli jelentéseket, a konzuli kereskedelmi szolgálatra vonatkozó panaszok és óhajok bejelentésénél kövendő eljárást s a konzuli illetékek díjszabását. Végül a cs. és kir. konzuli hivatalok jegyzékét közölve találjuk.

Cserny Gy.

† Reinfuss Félix.

Lapunk múlt számában röviden már hírül adtuk, hogy Reinfuss Félix, a jászóvári prépostság erdőmestere, elhunyt. Vele a magyar erdészeti egyik szerény, de kiváló szakértelemmel rendelkező munkását, az Országos Erdészeti Egyesület régi alapító és az egyesület mindennemű mozgalmában buzgón s lelkiismeretesen résztvevő választmányi tagját veszítette.

Igen sokan gyászolják benne a kedves szaktársat